

طرح نظام بخشی فضای مجازی

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این قانون در معانی مشروح ذیل است:

الف- شورای عالی: شورای عالی فضای مجازی عالی‌ترین نهاد حکمرانی و تنها مرجع دارای صلاحیت وضع سیاست‌های لازم‌الاجرا در حوزه فضای مجازی در چارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های ابلاغی.

ب- خدمات فضای مجازی: خدماتی که از طریق زیرساخت‌های ارتباطی و اطلاعاتی با کمترین مداخله انسانی ارائه می‌شود و شامل مواردی از قبیل تبادل محتوای الکترونیکی، داده یا اطلاعات یا انجام تراکنش‌های الکترونیکی است.

پ- خدمات فضای مجازی داخلی: خدمات فضای مجازی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) مالکیت آن سکو (پلتفرم) متعلق به شخص یا اشخاص ایرانی بوده و انجام ذخیره‌سازی و پردازش داده‌ها و میزبانی آن صرفاً در داخل کشور انجام شود و امکان اعمال حاکمیت جمهوری اسلامی ایران در آن وجود داشته باشد.

ت- نهاد تنظیم‌گر: نهادی که به موجب قانون، همه یا بخشی از امور تنظیم‌گری را در یک یا چند حوزه مشخص از فضای مجازی (موضوعی) یا یک بخش از نظام حاکمیتی و اجرایی کشور (بخشی) برعهده دارد. تنظیم‌گری شامل: مقررات‌گذاری، صدور مجوز، ساماندهی، تسهیل و توسعه فعالیت‌های حوزه مجازی یک زیست‌بوم، نظارت بر حسن انجام مسئولیت‌ها و تعهدات، اعمال ضمانت‌اجراهای تخلف از مقررات درخصوص ارائه‌دهندگان خدمات فضای مجازی با هدف تأمین منافع عمومی، اصلاح ناکارآمدی‌های بازار و ناهنجاری‌های اجتماعی، ارتقای کیفیت خدمات فضای مجازی و رعایت حقوق ذی‌نفعان است.

ث- کمیسیون‌های عالی: کمیسیون عالی تنظیم مقررات، کمیسیون عالی امنیت فضای مجازی کشور، کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای فضای مجازی کشور مصوب شورای عالی فضای مجازی بعنوان مرجع تنظیم سیاست‌ها، نظارت، هدایت، هماهنگی و تدوین آیین‌نامه‌های کلان در همه ابعاد فضای مجازی و تنظیم‌گری نهادهای تنظیم‌گر.

ج- مرکز ملی: مرکز ملی فضای مجازی

ماده ۲- اهم تکالیف و مسئولیت‌های مرکز ملی به شرح زیر است:

الف- ناظر و تعیین میزان پیشرفت اجرای مصوبات شورای عالی در دستگاه‌های اجرایی

ب- مرکز ملی به عنوان مرکز فرماندهی عملیاتی امنیت رایانشی (سایبری)، عهده‌دار مدیریت و راهبری امنیت فضای مجازی کشور است و کلیه دستگاه‌های اجرایی، ملزم به اجرای ابلاغیه‌های آن هستند.

پ- مرکز ملی مکلف است در همه نهادهای تصمیم‌گیر فضای مجازی، اعم از شوراهای، ستادها، کارگروه‌ها یا هیئت‌ها، به عنوان عضو ناظر حضور یابد.

ماده ۳-

الف- ایجاد ساختار جدید در حوزه فضای مجازی کشور توسط مجلس شورای اسلامی یا اخذ مجوز شورای عالی مجاز است. تصمیم‌گیری در خصوص ابقاء، ادغام یا انحلال نهادهای تصمیم‌گیر در حوزه فضای مجازی که مصوبات قانونی یا مصوبه شورای عالی را ندارند، بر عهده شورای عالی خواهد بود.

ب- نظام توانمندسازی و ارتقاء سرمایه انسانی، بازطراحی و شرح وظایف دستگاه‌های اجرایی در حوزه فضای مجازی ظرف حداکثر شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون با پیشنهاد سازمان اداری و استخدامی کشور، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و مرکز ملی فضای مجازی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

پ- دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند خدمات عمومی و الکترونیکی و تبلیغ و اطلاع‌رسانی خود را بر بستر خدمات فضای مجازی داخلی دارای مجوز ارائه نمایند.

ت- به منظور هماهنگی درخصوص موضوعات مشترک، «کارگروه هماهنگی شوراهای عالی در حوزه فضای مجازی» با عضویت نمایندگان تام‌الاختیار دبیرخانه‌های شورای عالی و شوراهای عالی امنیت ملی و انقلاب فرهنگی تشکیل می‌شود. تصمیمات این کارگروه درخصوص تقسیم کار و چارچوب همکاری‌ها، مبنای عمل و تعامل دستگاه‌ها و نهادهای مربوط قرار می‌گیرد و برای کلیه دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراست.

ماده ۴- دستگاه‌های ذیل به عنوان نهاد تنظیم‌گر در حوزه‌های مربوط تعیین می‌شوند.

ردیف	حوزه	محدود تنظیم‌گری	نهاد تنظیم‌گر
۱	خدمات شبکه ملی اطلاعات	کارور (اپراتور)های مخابراتی سیار و ثابت و پهن‌بند خدمات ابری (آی.ای.اس/ای.اس.پی.ای.اس/ای.اس.ای.اس) و خدمات مرکز داده اینترنت اشیا (آی.او.تی) - اتصال و مدیریت دستگاه‌ها	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات)
۲	امنیت و آزادی‌های اساسی و تاب‌آوری	بر اساس نظام ملی پیشگیری و مقابله با حوادث فضای مجازی مصوب ۱۳۹۶/۸/۳۰ شورای عالی	وزارت اطلاعات سازمان پدافند غیرعامل کشور مرکز ماهر مرکز مدیریت راهبردی افنا فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
۳	هویت و اخراج هویت (رقم)	بر اساس نظام هویت معتبر در فضای مجازی کشور مصوب ۱۳۹۸/۶/۹ شورای عالی و نگاشت نهادی مرکز ملی فضای مجازی	تأمین کنندگان شناسه هویتی معتبر
۴	حکمرانی داده	بر اساس نظام حکمرانی داده مصوب شورای عالی	کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی
۵	اقتصاد، رقومی و خدمات مالی	پرداخت الکترونیکی و کیف پول‌های رقومی فناوری‌های نوین مالی (فین‌تک)، وام‌دهی فناورانه (لند‌تک) و خدمات اعتباری برخط ابزار پرداخت داخلی و خارجی، رم‌پول (سی.بی.دی.سی) رم‌دارایی‌ها، توکن‌ها، صرافی‌های رقومی، توثیق و سرمایه‌گذاری خارجی رقابت رقومی و بازار (اهدانحصار و رفتارهای خدراقابتی سکوها) محیط اقتصادی و مالیات (گزارش‌دهی مالی سکوها، معاملات رقومی و مالیات بر خدمات رقومی) تنظیم روابط کار در فضای مجازی بازارگاه‌های برخط	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران شورای ملی تأمین مالی تولید و سازمان بورس و اوراق بهادار شورای رقابت سازمان امور مالیاتی کشور وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی وزارت صنعت، معدن و تجارت
۶	هوش مصنوعی	هوش مصنوعی (اخلاق، شفافیت الگوریتمی و رعایت‌های ایمنی)	سازمان ملی هوش مصنوعی
۷	فرهنگ، رسانه و ارزش‌های محتوایی	تولید محتوای رسانه‌ای عمومی (سکوها، نشر محتوا) پیام‌رسان‌های اجتماعی خدمات صوت و تصویر فراگیر برخط (بخش زنده، وی.اودی و آی.پی.تی.وی) رسانه‌های خبری و اطلاع‌رسانی برخط تبلیغات رقومی (شامل تبلیغات سیاسی، تجاری و سلامت) بازی‌های رقومی و محتوای تعاملی حفاظت از خردسالان، کودکان و نوجوانان (افراد کمتر از ۱۸ سال سن)، پایش (کنترل) توسط والدین، محتوای مناسب سنی و ایمنی سکوها برای کودکان و نوجوانان سالم‌سازی محتوا و پالایش محتوای مجرمانه	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و ارتباطات و فناوری اطلاعات سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و فرهنگ و ارشاد اسلامی دادستانی کل کشور (کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه)
۸	آموزشی و پژوهشی رقومی	آموزش مجازی، محتوای آموزشی و ارزیابی کیفیت آموزش برخط	وزارت آموزش و پرورش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ردیف	حوزه کلان	محور تنظیم‌گری	نهاد تنظیم‌گر
۹	خدمات سلامت روانی	سکوهاى ارائه خدمات پزشکی برخط و دستگاه‌های پزشکی متصل	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۱۰	بازارت بین‌المللی و تبادل مالی	رسیدگی به ارائه‌دهندگان خدمات خارجی و تبادل اطلاعات بین‌المللی	مرکز ملی فضای مجازی و وزارتخانه‌های امور خارجه و دادگستری

الف - تنظیم روابط میان نهادهای تنظیم‌گر در حوزه‌های مشترک و همچنین رسیدگی به اعتراض به تصمیمات تنظیم‌گران بخشی و تعیین دستگاه‌های همکار در تنظیم‌گری این حوزه‌ها درخصوص ردیف‌های (۲) و (۳) جدول این ماده توسط کمیسیون عالی امنیت فضای مجازی کشور، ردیف‌های (۷) و (۸) جدول این ماده توسط کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای فضای مجازی کشور و سایر ردیف‌ها توسط کمیسیون عالی تنظیم مقررات، ظرف حداکثر شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون تعیین و اعلام می‌شود.

ب - نهادهای تنظیم‌گر موظف‌اند موارد زیر را اجرا نمایند:

۱- **پرهیز نهاد تنظیم‌گر یا نهادهای مرتبط با آن از رقابت با بخش خصوصی و تفکیک کامل و ساختاری نهاد تنظیم‌گر از فعالیت‌های قابل‌رقابت با بخش خصوصی و انتقال آن به نهاد دیگر؛**

۲- **عدم مالکیت یا سهامداری مدیران یا اعضای کارگروه یا شورای نهاد تنظیم‌گر در کسب و کارهای تنظیم‌شونده**

۳- **عدم انتقال مدیران یا اعضای کارگروه یا شورای نهاد تنظیم‌گر از موقعیت تنظیم‌گری به موقعیت تنظیم‌شونده یا بالعکس، بدون فاصله زمانی حداقل یک ساله.**

ماده ۵- ارتکاب هریک از اقدامات زیر توسط ارائه‌دهندگان خدمات فضای مجازی تخلف محسوب می‌شود و در صورت احراز تخلفات موضوع این ماده، یک یا چند مورد از تنبیهات در خصوص متخلف به شرح زیر اعمال خواهد شد:

الف - اقدامات تخلف:

۱- **منقض حقوق کاربران موضوعات مرتبط با این قانون**

۲- **تخلف از قوانین مربوط، مقررات ابلاغی تنظیم‌گران بخشی و یا مفاد مندرج در مجوز فعالیت؛**

۳- **امتناع از در اختیار قرار دادن اطلاعات مربوط به پایداری به قوانین، مقررات و یا مفاد مندرج در مجوز فعالیت به نهادهای تنظیم‌گر؛**

۴- **احراز وجود رویه‌های ضدرقابتی، جز در مواردی که در قانون، به امتیاز فعالیت انحصاری یا مسلط در زیست‌بوم فضای مجازی تصریح شده باشد.**

۵- **ارائه اطلاعات نادرست و یا گمراه‌کننده در فرآیند تعامل با نهادهای تنظیم‌گر که منجر به تصمیم‌گیری اشتباه و یا ضرر و زیان به کاربران خدمات فضای مجازی شود.**

۶- **اقدام به فعالیت خارج از شرایط و الزامات قانونی و یا مفاد مندرج در مجوز فعالیت؛**

۷- **عدم احراز هویت کاربران پیش از ارائه خدمات وفق ضوابط مندرج در سند نظام هویت معتبر در فضای مجازی کشور مصوب ۱۳۹۸ شورای عالی فضای مجازی.**

ب - تنبیهات متخلف:

۱- **اعلام عمومی تخلف در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار؛**

۲- **محرومیت از حمایت‌های موضوع این قانون؛**

۳- محدودیت در انواع تبلیغات به مدت شش ماه تا سه سال؛

۴- محدودیت در جذب کاربر جدید در بازه زمانی پنج روز تا سه ماه؛

۵- جریمه نقدی از یک تا ۱۰٪ درآمد سالیانه متناسب با تخلفات صورت گرفته؛

۶- ممنوعیت دریافت تسهیلات دولتی به مدت یک تا سه سال؛

۷- محرومیت از فعالیت ارائه خدمات فضای مجازی از طریق کاهش مدت اعتبار مجوز؛

۸- لغو و یا تعلیق مجوز فعالیت به مدت یک تا سه سال.

پ- رسیدگی به تخلفات موضوع این ماده صرفاً توسط هیئت رسیدگی به تخلفات متشکل از یک نفر قاضی آشنا به حوزه خدمات فضای مجازی به انتخاب رئیس قوه قضائیه، یکی از معاونان مرکز ملی فضای مجازی و یک نفر متخصص حوزه خدمات فضای مجازی با معرفی اتحادیه کشوری کسب و کارهای مجازی انجام شده و رأی اکثریت اعضای هیئت لازم‌الاتباع بوده و قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری خواهد بود.

تبصره - نحوه فعالیت، رسیدگی و صدور رأی توسط هیئت رسیدگی به تخلفات به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با رعایت اصول دادرسی منصفانه، تأمین حقوق مردم و رسیدگی شفاف، ظرف چهار ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط مرکز ملی تهیه و به تصویب شورای عالی می‌رسد.

ماده ۶- ارائه‌دهندگان خدمات فضای مجازی مکلف‌اند حقوق کاربران را به شرح موارد ذیل رعایت نمایند.

الف- حق دسترسی به شبکه: قطع، تعلیق یا محدودسازی خدمات دسترسی به اینترنت توسط ارائه‌دهندگان، صرفاً در موارد زیر مجاز است:

(۱) وجود بدهی معوق و مسلم کاربر نسبت به همان ارائه‌دهنده خدمت، پس از ابلاغ قبلی و اعطای مهلت متعارف جهت پرداخت طبق شرایط مندرج در

قرارداد و مصوبات کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات موضوع قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲؛

(۲) صدور حکم قطعی از مرجع قضایی صالح مبنی بر قطع یا تعلیق خدمت در خصوص کاربر معین؛

(۳) وجود حکم یا دستور صریح از سایر مراجع ذیصلاح قانونی.

تبصره - آیین‌نامه موضوع این بند با رعایت اصول تناسب و توقیت در محدودیت دسترسی، ظرف حداکثر سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات تدوین و به تصویب وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات می‌رسد.

ب- حق بر بی‌طرفی شبکه: کاروران ارتباطی مکلف‌اند در ارائه خدمات خود، ترافیک اینترنتی کاربران را به نحو برابر، بدون هرگونه تبعیض، محدودسازی یا مداخله و دستکاری مبتنی بر نوع محتوا، خدمت، کاربرد، مبدأ، مقصد، دستگاه یا هویت ارائه‌دهنده خدمات محتوا فراهم کنند. هرگونه تبعیض ناروا در مدیریت ترافیک، اولویت‌دهی یا اختصاص پهنای باند و منابع شبکه به نفع یک یا چند ارائه‌دهنده خدمات محتوا یا تبعیض علیه سایر خدمات، ممنوع است.

تبصره ۱- سالم‌سازی فضای مجازی از محتوا و خدمات غیرمجاز، براساس دستور کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه موضوع قانون جرائم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸ صورت می‌پذیرد.

تبصره ۲- دستورالعمل اجرایی معافیت از پالایش محتوا با اهداف آموزشی، فناوری، پژوهشی و خبری، توسط کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای فضای مجازی کشور ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون تهیه و به تصویب شورای عالی می‌رسد.

ت- حقوق کودکان: ارائه کلیه محصولات رقمی (دیجیتال) به خردسالان، کودکان و نوجوانان (افراد کمتر از ۱۶ سال سن) صرفاً با احراز سن کاربران توسط ارائه‌دهنده مجاز است که باید با استفاده از فناوری‌های روز و پایگاه ملی هویت اشخاص حقیقی موضوع قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی مصوب ۱۴۰۱، صرفاً برای احراز یا استعلام سن کاربر بدون دسترسی به اطلاعات هویتی وی صورت گیرد.

تبصره ۵- کلیه ارائه‌دهندگان مستقیم و واسطه‌ای خدمات محتوا موظف‌اند با استفاده از فناوری و نظارت نهایی انسانی، تمامی محتوای منتشرشده در سامانه‌های خود را براساس معیارهای مصوب کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای فضای مجازی کشور رده‌بندی کرده و آن را پیش از نمایش محتوا، به شکلی واضح به کاربر نشان دهند.

ث- حق بر امنیت رایانیکی (سایبری): کلیه ارائه‌دهندگان خدمات فضای مجازی موظف به تأمین همه‌جانبه امنیت فضای مجازی خود وفق سند الزامات ارتقای امنیت فضای مجازی کشور مصوب ۱۴۰۴ شورای عالی هستند.

ماده ۷- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است:

الف- ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، «سامانه هوشمند حکمرانی مشارکتی» را برای ایفای تکالیفی مندرج در این قانون راه‌اندازی نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند متن کامل پیش‌نویس تصمیمات، مصوبات و مقررات غیرمحرمانه یا غیرفوری خود را حداقل به مدت دو هفته کاری قبل از تصویب نهایی، در این سامانه برای نظرخواهی عمومی منتشر کنند.

تبصره ۱- این سامانه باید در دسترس عموم بوده و امکان ثبت رأی موافق/مخالف، ارائه نظر و پیشنهاد جایگزین برای هر قسمت از پیش‌نویس را برای عموم مردم و تشکلات و نهادهای مردمی فراهم آورد.

تبصره ۲- پس از اتمام دوره نظرخواهی، نهاد تدوین‌کننده ذی‌ربط مکلف است ظرف مدت یک ماه، گزارشی مستدل از نحوه اعمال نظرات عمومی و دلایل رد پیشنهادها را در همان سامانه منتشر نماید.

تبصره ۳- به‌منظور نظارت مردمی بر عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات و اجرای صحیح قوانین و مقررات حوزه فضای مجازی، مرکز ملی موظف است امکان گزارش‌دهی مردمی را برای دریافت گزارش‌های مستند عامه مردم و تشکلات و نهادهای مردمی در خصوص تخلفات احتمالی ارائه‌دهندگان خدمات در سامانه هوشمند حکمرانی مشارکتی ایجاد می‌کند. دستورالعمل مربوط به حمایت از گزارش‌دهندگان و فرآیند رسیدگی به گزارش‌ها در چارچوب قانون اساسی و موازین شرعی، بنا به پیشنهاد مرکز ملی و حداکثر ظرف شش ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب شورای عالی خواهد رسید.

ب- با رعایت اصل شفافیت، پایگاه (بانک) اطلاعاتی جامعی از تشکلات و نهادهای علمی، صنفی و مدنی تخصصی مرتبط با فضای مجازی ایجاد نماید

ماده ۸- مسئولیت اجرای مفاد این قانون در دستگاه‌های اجرایی برعهده بالاترین مقام دستگاه ذی‌ربط بوده و تخلف یا استکفاف از این وظیفه موجب انفصال از خدمت به مدت شش ماه تا پنج سال یا حبس تعزیری درجه شش خواهد بود.